

Історію Української революції вивчатимуть граючись

Новий просвітницький проект, інтелектуально настільну гру для школярів «Українська революція 1917–1921», презентували у Міністерстві освіти і науки України її розробники — Український інститут національної пам'яті. Як повідомляють у прес-службі відомства, гра (на знімку), розрахована на учнів від 14 років і старших, дасть змогу у формі вікторин, конкурсів, творчих змагань не лише краще підготуватися до уроків чи участі у Всеукраїнській дитячо-юнацькій військово-патріотичній грі «Соки» («Джура»), якою охоплено всі загальноосвітні заклади, а й до ЗНО.

Ігровий комплект, над яким працювали історики та мовознавці, складається із 12 пазлів, що утворюють ігрове поле, за основу якого взято «Оглядову карту українських земель» Степана Рудницького. Мапа впродовж 1914–1921 років витримала багато ви-

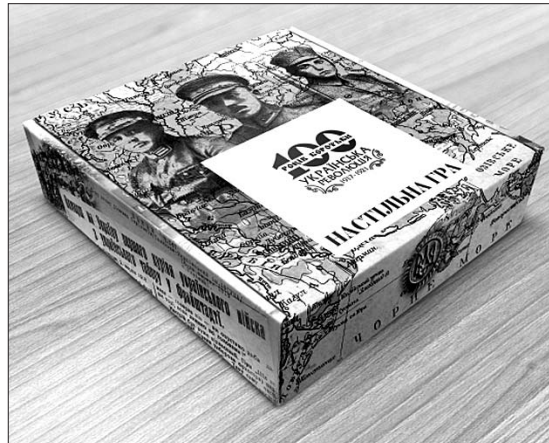
дань різними мовами. На ній видатний український географ і картограф, основоположник вітчизняної політичної географії, що представив світові в наукових географічних працях, в інфографіці та на картах Україну як цілісну просторову одиницю, «збирає до купи» усі етнічні українські землі, включаючи Кубань і Крим. Праці Степана Рудницького, який писав, що «без національної української держави доживемо в найкоротший час до нових тяжких воєнних і революційних катастроф» і досі мають актуальне значення для формування національної ідентичності та розуміння місця української держави в історії та у світі.

Інші елементи гри розкажуть про головні події Української революції 1917–1921 років, створення першого українського уряду, парламенту, війська, академії наук, організа-

цію шкіль, визначних діячів тієї доби, міжнародну діяльність модерної держави, а також про її символіку — герб тризуб, синьо-жовтий прапор, гімн «Ще не вмерла України» тощо. Щоб перемогти у творчому конкурсі учаснику гри, до якої розробники додали спеціальний ілюстрований посібник, треба знати і заспівати куплет пісні-маршу українських січових стрільців чи вояків УПА.

Тексти до гри підготували Олена Охримчук, Ганна Байкеніч, Максим Майоров. Наукові консультанти проекту — голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович, історики Володимир Тилішак, Ярослав Файзулін, Павло Подобед.

Світлана ЧОРНА.
Фото з сайту Українського інституту національної пам'яті.

Наші прапредки хуррити

Столичне видавництво «Схід-Захід» готує до друку книгу киявського дослідника Віктора Лакізюка «Коли богами були ріки: про хурритів, нащадками яких стали українці». Аналогіє цієї наукової праці в Україні ще не було. На основі відкриттів останніх десятиліть, здійснених провідними лінгвістами та сходознавцями світу, а також власних наукових досліджень, що охоплюють порубіжжя багатьох гуманітарних наук, автор вибудовує струнку модель походження сучасних українців. Уперше в нашій історії визначена провідна роль хурритів у формуванні українського етносу. Простежено також унікальний вплив хурритської мови на зародження української мови, що, безумовно, започаткують новий напрямок вітчизняної ономастики.

Хто такі хуррити? Це давній народ, що іммігрував на береги Дніпра з берегів Євфрату і Тигру в XII–IX ст. до н. е. Хуррити прожили на наших землях щонайменше 3000 літ. Книга розповідає й про духовні устремління далеких предків українців, їхні вірування та тісний зв'язок із силами природи. Автор розкриває далекий і загадковий світ життя хурритських державних утворень і, зокрема, царства Мітанні, що колись на рівних конкурувало з наймогутнішими країнами доісторичного світу — Єгиптом, Ассирією, Вавлонією та Хетською імперією. На сторінках книги утверджується ідея єдності багатьох поколінь українців, нерозривного зв'язку давнини та сьогодення.

Шанс для Джо Байдена

Недавно наші ЗМІ повідомили, що дочка колишнього генпрокурора України Віктора Шокіна Аліна, громадянка США, має намір подати до суду на экс-віце-президента Джо Байдена, який в одному публічному виступі назвав экс-генпрокурора «сучим сином».

Написавши у Twitter (з кількома пунктуаційними та орфографічними помилками) про своє бажання «обратитися в суд чтобы защитить достоинство ... родных», дочка экс-генпрокурора вважає, що вираз «сучий син» належить до образливої лексики. Зрозуміло, що будь-який суд, в тому числі й США, у випадку подібного звернення винесе ухвалу про призначення лінгвістичної експертизи. Тобто, спеціалісти мусять зробити висновок щодо значення та лексико-семантичних відтінків словосполучення «сучий син» — чи є воно «образливим висловлюванням».

В автора цих рядків є достатньо доказів для ствердження, що сполука «сучий син» за своїм походженням аж ніяк не належить до табуованої лексики. Зазвичай сучасні українські мовознавці словосполучення «сучий син» (в англійській та німецькій мовах його відповідником виступає лексема *bastard* — «позашлюбний, побічний; байдструк», яка утворилася від ст.-франц. *bastard*, що засвідчене вже в XI ст.) і, зокрема, його інтенсифікатор — *сучий* — відносять до розряду інвектив. Під останніми вони розуміють слова та вирази, семантиці, експресивному забарвленню та оцінному компоненту яких притаманний намір приниження, образи та ганьби адресата мовлення з використанням різкої та цинічної форми. Зупинюся на цьому детальніше.

У своїй книзі «Коли богами були ріки: про хурритів, нащадками яких стали українці», автор цих рядків подав величезну кількість фактів, що зас-

відчують достеменно: найдавнішими нашими предками були саме хуррити. Дослідження вміщують сотні сучасних українських та прадавніх хурритських лексем — повних когнатів (споріднених слів, що мають однаковий звукове вираження та значення). А ще — сотні хурритських мовних одиниць, які нині стали лексичним надбанням українців. До останніх, безумовно, належить і хурритська корінь-основа *skin*, від якої походить слово *sikitt-enne* зі значенням «той, хто народжує».

До пори насадження християнства давньоруська лексема *сукотна/сукота*, що утворилася від хурритського *skin*, також мала ціло семантику — «вагітна». Слово вказувало на самку (собаку, вівцю, козу, кішку, рись, тигрицю, левицю, зайчиху та деяких інших тварин), що виношувала в собі плід. Від основи *сукотна/сукота* походять сучасні українські мовні одиниці *окопитися*, *окочуватися*. На жаль, радянські мовознавці цей іменник — *сукотна* — помилково відносили до чоловічого роду (*сукотний*) — так, ніби материнство притаманне чоловічій статі, та зазначали, що це — прикметник. Подібне бачимо у «Словаре синонимов русского языка. Около 11 000 синонимических рядов» З. Александровой. Знаходимо тлумачення цієї лексичної одиниці (знову як прикметника) також у «Толковом словаре русского языка» Т. Єфремової та «Толковом словаре русского языка» С. Ожегова і Н. Шведової.

Насильницьке запровадження церковнослов'янської мови спричинило не тільки витіснення та забуття значної частини давньоруського лексикону, а й зміщення семантичних ознак багатьох лексичних одиниць. Це був час, коли в буквальному значенні біле стало чорним, а чорне називало білим... Поступово й осnova *сукотна* набула тих негативних семантичних відтінків, що нині ми помилково вбачаємо у слові *сука* та в інших лексемах, що мають корені *сук-*, *суч-*, *суц-* (але ж, погодь-

тесь, іменник *сук/сучок* «великий відросток, що відгалужується від стовбура дерева» до таких не може належати: він вказує на продовження життя). На жаль, слово *сука* нині частіше всього стало лайливим, вульгарним словом, вжитим у переносному значенні.

Проте так було не завжди: за давніх часів воно вживалося як синонім материнства, продовження життя на землі.

І ще про одне. Скоріше всього, професор кафедри досліджень Давнього Близького Сходу та близькосхідної археології, фахівець у галузі угаритської та інших мов Манфред Дітріх та його колега Вальтер Майер, професор кафедри давньої близькосхідної філології з Інституту сходознавства Вестфальського університету імені кайзера Вільгельма (Мюнстер, Німеччина), дали неповне визначення для хурритської основи *skin* (*sikitt-enne*). Такого висновку автор цього тексту дійшов, коли на карті України зафіксував водотоки з назвами *Скотин* (яр, басейн. Сіверського Дінця); *Скотувата* — таких найменувань на теренах України існує більше двох десятків — (балка, Чутівський р-н Полтавської обл.); *Скотарівка* (струмок, Шполянського р-ну Черкаської обл.); *Скотарський* (потік, с. Скотарське Воловецького р-ну Закарпатської обл.); *Скотарчик* (потічок, с. Говерла Рахівського р-ну Закарпатської обл.) та багатьох інших. Ймовірно видається, що назви згаданих водотоків походять від хурритського *skin* (*sikitt-enne*). Очевидне й інше: щодо ріки більш прийнятний епітет *породілля*, аніж *вагітна*. Тому з упевненістю корінь-основа *skin* можна віднести до розряду полісемічних — лексичних одиниць, котрим притаманна багатозначність, та її слід тлумачити як «вагітна, породілля; та, що народжує».

Можливо, ці свідчення згодяться Джо Байдену...

Чому Велика Хайча не може бути великою?

Цей населений пункт однойменної сільради розташований на берегах річки *Хайчанка*. *Хайчанка* — річка невеличка, формується з кількох безіменних струмків, протікає на порубіжжі Овруцького та Народицького районів Житомирської області, має довжину лише 12 кілометрів. Навіть за мірками невеличких водотоків Словечансько-Овруцького кряжу (височина на півночі Житомирського Полісся), що ріку можна віднести до розряду малих річок. Окрім *Великої Хайчі*, на берегах річки також розташоване село *Мала Хайча* *Великохайчанської* сільради.

Цілком очевидно, що найменування цих двох поселень утворились від назви ріки *Хайчанки*. Перед тим як з'ясувати походження наймень *Хайчанка*

ЗА ЛИСТОМ ЧИТАЧА

Допоможіть повернути землю!

Десятиліття тому надали ми в оренду свої паї місцевому сільгосппідприємству «Згода». Цьогоріч термін оренди закінчується, і ми вирішили обробляти свої земельні ділянки самостійно. Заздалегідь письмово попередили орендаря про свої наміри. Та коли звернулися до державного земельного кадастру, то з'ясувалося, що наші угоди продовжено (!!!) аж до 2028 року і скріплено підробленими підписами! Оригінали угод нам не дають, у офіс ТОВ «Згода» для зустрічі з директором не допускають. Дехто із орендодавців подав позови до суду на орендаря, але рішення, схоже, доведеться чекати роками! А підприємство продовжує обробляти наші земельні ділянки. Допоможіть повернути нашу землю!

Наталія Гайдайчук,
Анатолій Гаразда, Микола Фояк,
Валентина та Валерій Божок (всього 11 підписів).

Маркове
Добровеличківського району
Кіровоградської області.

КОМЕНТАР ЮРИСТА

Якщо термін дії правочинів закінчився, і орендодавець заздалегідь попередив орендаря про те, що вони не мають наміру продовжувати дію угод, то ці договори вважаються такими, що припинили свою дію. Умови припинення договору оренди землі, зокрема і дострокового, мають бути закріплені в договорі. Отже, якщо всі умови попередження про непродовження дії договорів оренди з боку орендодавців було дотримано, то вони не є чинними. Усі спори в цих випадках вирішуються в суді. Проте у нашому випадку є факт продовження дії договорів без участі орендодавців. Це дає підстави для порушення кримінального провадження за привласнення чужого майна (ст. 191 Кримінального кодексу України). А залежно від конкретних обставин дії керівництва суб'єкта господарювання-орендаря також можуть кваліфікуватися як шахрайство (ст. 190 КК), або заповідання майнової шкоди шляхом обману або зловживання довірою (ст. 192 КК). Отже, до суду можна не звертатися, а подати відповідну заяву до поліції.

Сергій ДЕМСЬКИЙ.

ОГОЛОШЕННЯ

Втрачено свідоцтво про включення ТОВ "АФ "ГЛОБАЛ УКРАЇНА" до Реєстру аудиторських фірм та аудиторів № 4584 від 04.09.2013 р. № 276, вважаю недійсним.

Відповідно до Рішення учасника ТОВ "Келлог Рус" (Росія) від 21.03.2018 року Представництво "ТОВ "Келлог Рус" (код ЄДРПОУ 26610463) припиняє свою діяльність і ліквідується. Ліквідатором призначено Пономаренка Андрія Олександровича. Вимоги до представництва "ТОВ "Келлог Рус" приймаються протягом 2-х (двох) місяців з дня опублікування, за адресою: 04070, м. Київ, вул. Ігорівська, 1/8, оф. 12.

Віктор ЛАКИЗЮК.